

भूगोल: नकाशा वाचन

४ पैकी ४ गुण मिळवण्याची अचूक रणनीती

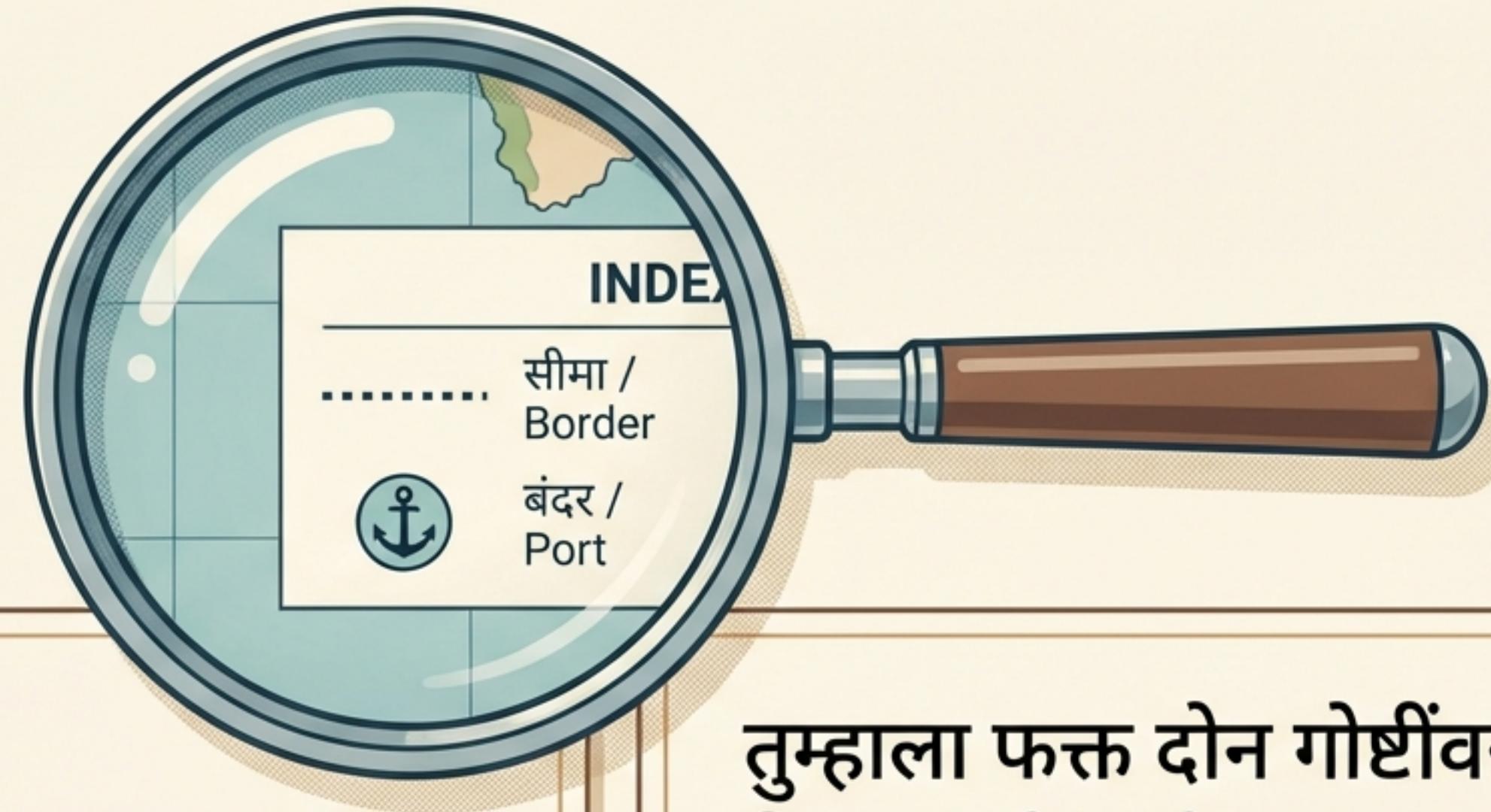

नकाशा वाचन हे
पाठांतराचे नक्हे, तर
निरीक्षणाचे कौशल्य आहे.

बोर्ड परीक्षेतील प्रश्न क्रमांक ४ (अ) साठी मार्गदर्शक

४ गुण फिक्स करण्यासाठी काय आवश्यक आहे?

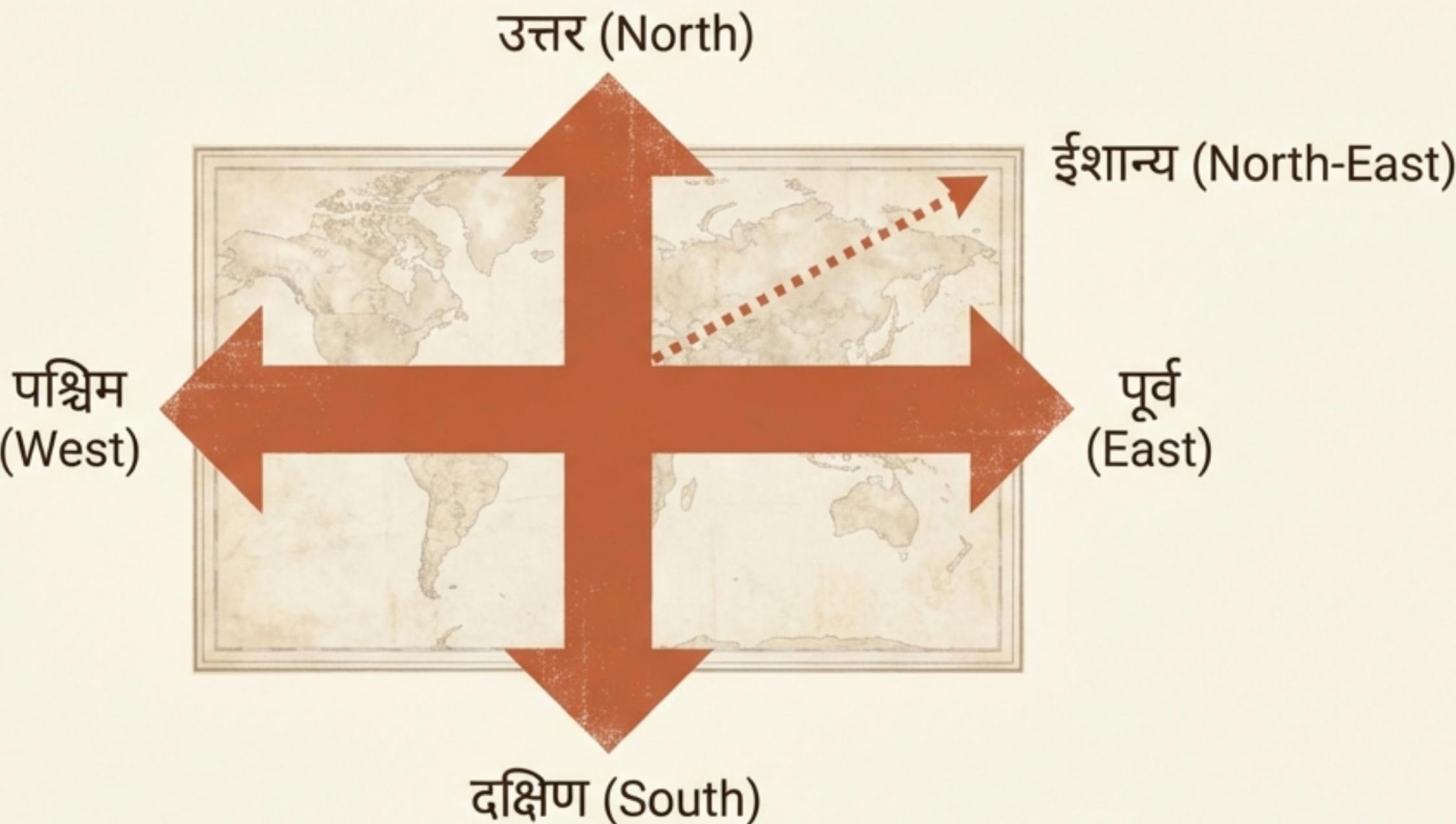

तुम्हाला सर्व उत्तरे नकाशामध्येच
दिलेली असतात.

तुम्हाला फक्त दोन गोष्टींवर प्रभुत्व
मिळवायचे आहे:

१. दिशाज्ञान (Directional Knowledge)
२. सूची वाचन (Reading the Legend)

साधन १: होकायंत्र आणि दिशा

टीप: भारत आणि ब्राझील या दोन्ही देशांच्या नकाशात 'ईशान्य' दिशा महत्त्वाची आहे (उदा. हिमालय आणि 'काटींगा' प्रदेश).

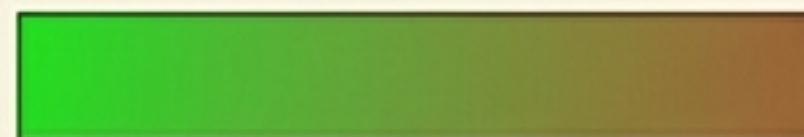
साधन २: सूची - नकाशाची भाषा

रेषा (Lines) = रस्ते आणि महामार्ग

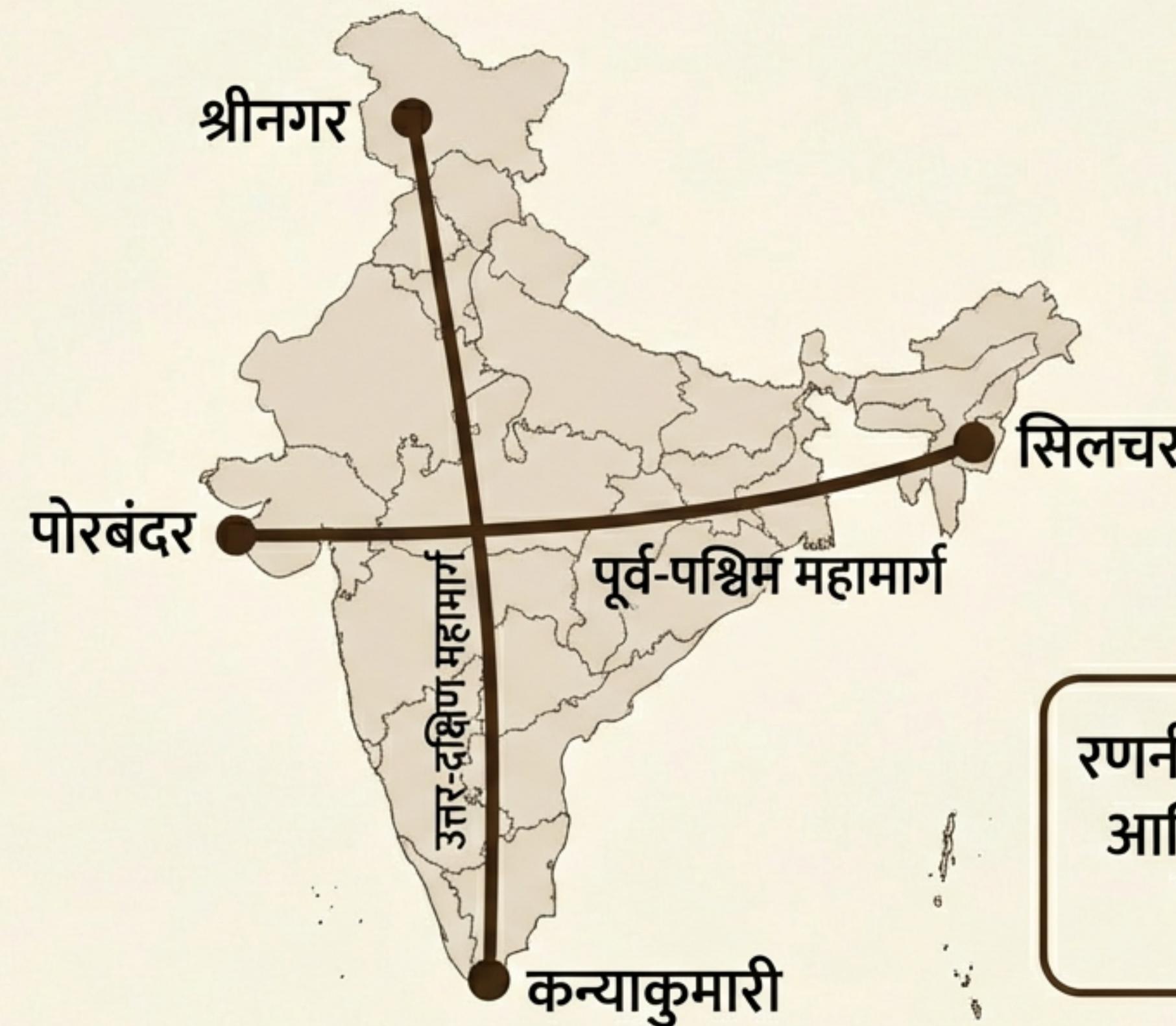
बिंदू/चिन्हे (Icons) = शहरे, बंदरे, विमानतळ

रंग (Colors) = भूरूपे आणि उंची (हिरवा = मैदान)

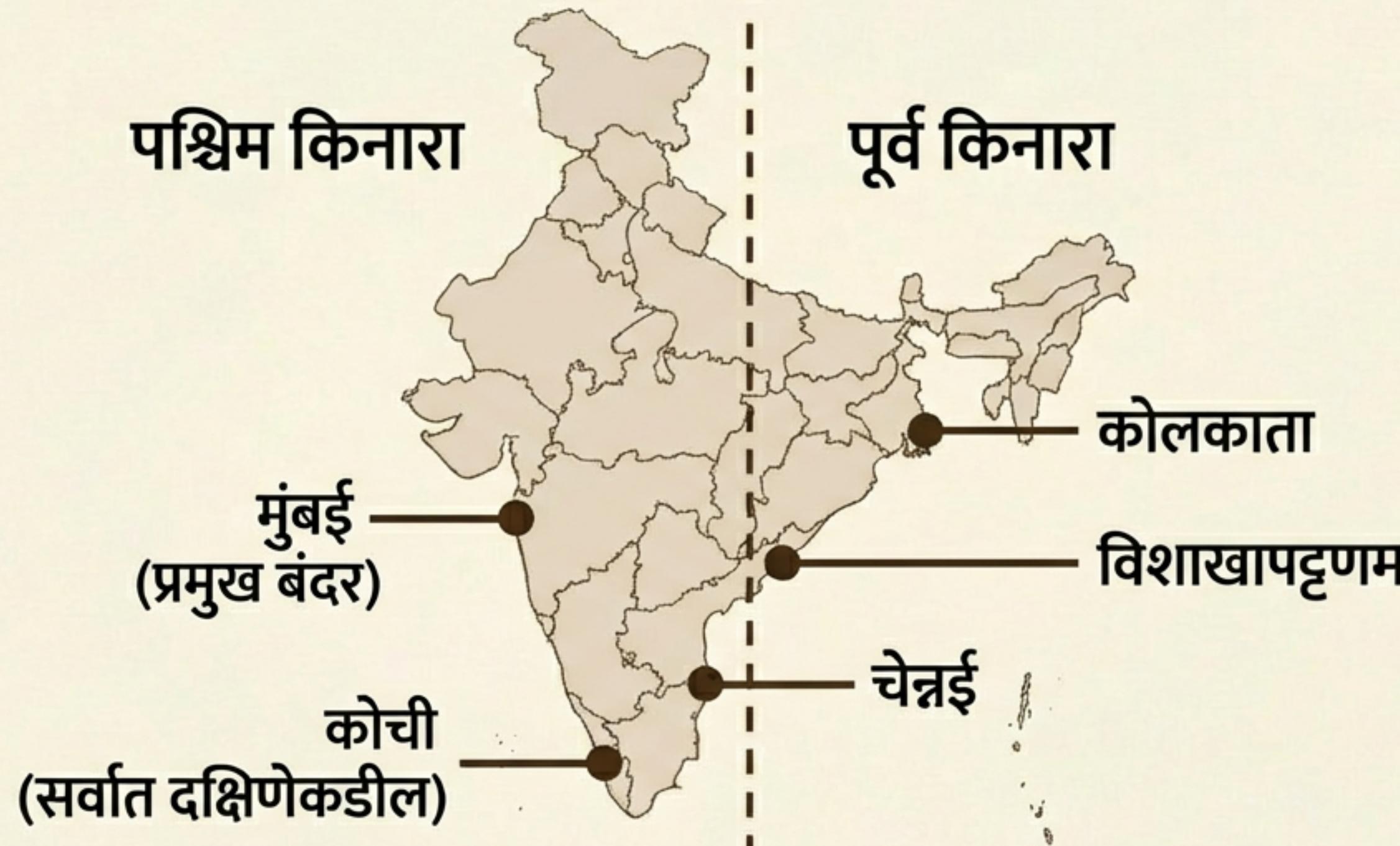
प्रश्न सोडवण्यापूर्वी सूची (Legend) काळजीपूर्वक वाचा.

भारत: महामार्ग जोडणी

रणनीती: महामार्गाची सुरुवात
आणि शेवट शोधण्यासाठी
रेषेचा मागोवा घ्या.

भारत: प्रमुख बंदरे

टीप: प्रश्नामध्ये 'पूर्व' की 'पश्चिम' विचारले आहे, हे आधी तपासा.

भारत: प्राकृतिक - जलविभाजक

जलविभाजक: पर्वत जो दोन नदी खो-यांना वेगळा करतो.

भारत: नद्या आणि पठारे

अरवली पर्वत आणि छोटा नागपूर पठार यांच्या दरम्यान ही पठारे आहेत.

ब्राझील: वाहतूक मार्ग

Q: ब्राझिलिया ते मॅनोस कसे जाल?
A: रस्ते मार्गाचा वापर करावा लागेल.

ब्राझील: स्थान आणि दिशा

नकाशाच्या अगदी वरच्या (उत्तर) आणि खालच्या (दक्षिण) टोकाचे निरीक्षण करा.

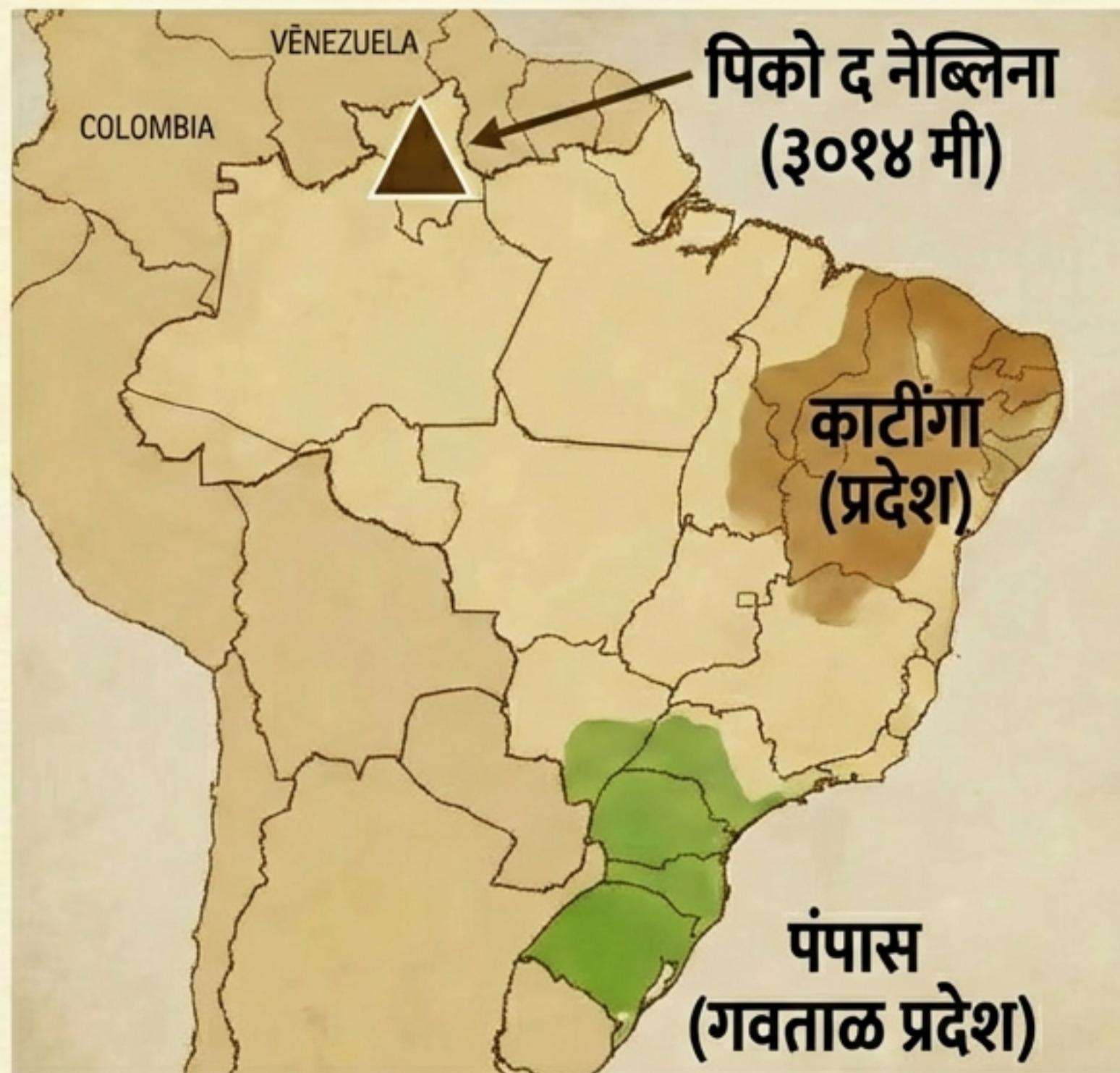
ब्राझील: रंगांवरून उंची ओळखणे

0 ते 200 मीटर

हिरवा रंग = कमी उंचीचा प्रदेश (मैदान).

ब्राझील: शिखरे आणि गवताळ प्रदेश

- पिको द नेब्लिना = सर्वोच्च शिखर
- काटींगा = ईशान्य भाग
- पंपास = दक्षिण भाग

तर्कधारित प्रश्न: 'का' आणि 'कसे'?

उदाहरणादाखल अभ्यास (Case Study)

- प्रश्न: भारताच्या उत्तर आणि ईशान्य भागात वाहतुकीचे जाळे विरळ का आहे?
- कारण: हिमालय पर्वत, दुर्गम भाग आणि दाट कने.

सूत्र: प्राकृतिक रचना (पर्वत/जंगल) = मानवी वस्तीवर परिणाम.

यशाची गुरुकिल्ली (Summary)

१. नकाशा हातात आल्यावर आधी दिशा निश्चित करा.
२. सूची (Index) वापरून चिन्हे आणि रंगांचा अर्थ समजून घ्या.
३. रेषांचा किंवा नद्यांचा प्रवाह सुरुवातीपासून शेवटपर्यंत ट्रॅक करा.
४. प्रश्नाचे उत्तर पूर्ण वाक्यात लिहा.

नकाशा वाचन हे सोपे आहे, फक्त शांत डोक्याने निरीक्षण करा!

